

Volská stezka

Text: Jan Moravec

Volskou stezkou se po staletí nazývala trasa, kterou byl každoročně přeháněn dobytek z oblasti Krakovska na trhy v sídle mocnářství. Nelze si ji představit jako nějakou cestu nebo silnici. Šlo o poměrně široký koridor, kterým byl dobytek hnán. Koridor byl doplněn místy k napájení skotu, k přespaní honáků... Právě v Poodří se v terénu zachovalo mnoho pozůstatků této historické trasy a její infrastruktury. Staré úvozy, napajedla, zbytky pastevního lesa. Paměť krajiny, a zároveň zajímavé kousky přírody.

Na tomto základu vznikl projekt „obnovy“ Volské stezky v Poodří. Jeho duchovním otcem je Ivan Bartoš z Českého svazu ochránců přírody Studénka, spolupracuje na něm řada obcí regionu i další subjekty a realizován je postupně v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě.

Obnovu si samozřejmě nelze představit tak, že by tudy opět někdo přeháněl voly z Krakova do Vídně. Jde o projekt kombinující obnovu krajinných struktur a interpretaci místního

dědictví. Zatím je realizována především druhá část, neb obnova starých zaniklých cest, výsadby a podobné úkony jsou během na trochu delší trať.

Zatím jsou na trase Volské stezky instalovány čtyři svérázné informační tabule. První byla slavnostně „otevřena“ loni 27. října, další tři přibýly postupně během letošního jara.

Jdeme-li od východu, tedy ve směru, kterým byl dobytek hnán, pak první tabuli najdeme nedaleko obce Sedlnice. Minimálně lidem z regionu

▲
Les Roveň.
Foto Jan Moravec

při vyslovení Sedlnice okamžitě naskočí „sněženky“. Obec je proslulá bohatými nalezišti chráněné sněženky podsněžník. Sněženkám se věnuje i informační tabule. Prozrazuje o sněženkách různé zajímavosti, mimo jiné jak se na Sedlnicko dostaly a jakou roli v tom hráli mravenci. Nestojí však ani u jedné ze čtyř chráněných ploch podél potoka Sedlnice, nýbrž východně od vsi, na okraji tzv. Hraničního lesa poblíž památného Josefova dubu (49.6656717N, 18.1047875E). Sněženky jsou kolem Sedlnic všude :-).

Další informační tabule stojí na jihozápadním okraji obce Libhošť (49.6209961N, 18.0642111E) a pojednává o nedalekém lese Roveň. Starými mapami dokládá, že v lese se dochoval jeden z posledních zbytků původní krajinné struktury s řadou muld a údolíček, připomíná dřívější hospodářský význam „trávy chudačky“ (což ve skutečnosti není tráva, nýbrž ostřice třeslicovitá), upozorňuje i na další zajímavé rostliny lesa a také na jeho tradiční využívání. Nevyhýbá se ani kontroverznímu tématu kanálu Dunaj–Odra, který by (dle poslední verze projektu) měl les Roveň přetnout.

Projdeme-li lesem, najdeme na jeho severním okraji, u téměř zaniklé osady Zámeček čili Lapač, tabuli pojednávající o místní historii (49.6363097N, 18.0351358E). Vtipným způsobem vysvětluje, proč se zde říkalo „Na lapači“ a sleduje tok dějin od původního hostince pro honáky dobytka (jeho zříceniny dosud stojí zarostlé v křoví půl kilometru západně odtud) přes oblíbené výletní místo po vojenskou základnu. Přírodymilovným čtenářům pak mohou prozradit, že když jsme trasu na jaře procházeli, pozoroval jsem zde dudka!

Zatím poslední tabule se nachází u Bannerovy studánky na

▲ Sněženka podsněžník. Foto Jan Moravec

▲ Bannerova studánka

▼ V okolí Bannerovy studánky se dodnes vytváří travertinové „zkameněliny“. Foto Jan Moravec

▲ Pozůstatky honáckého, později výletního hostince Na Lapači. Foto Jan Moravec
▼ Jeden z interpretačních panelů Volské stezky. Foto Kateřina Adámková

severovýchodním úbočí vrchu Salaš nedaleko stejnojmenné výletní restaurace (49.6178017N, 17.9741992E). Pramen zde údajně vytryskl v době třicetileté války v místě, kde bodl španělský oficír (jméno Bannerova je historický omyl) kordem do země, když mělo jeho vojsko žízeň. Je to možné, neb jde o pramen silně mineralizovaný, vytvářející travertinovou kupu, a v ní se klidně mohla držet voda mělce pod zemí. Byl-li oficír trochu zběhlý v hydrogeologii, skutečně mohl vytvořit zdroj vody bodnutím do země na tom správném místě. Travertinem obalené kousky rostlin či schránek živočichů lze dodnes nalézt v odtokovém kanálu nedaleko studánky.

Panely mají originální provedení, které upoutá – na první pohled tvarem (silueta vola), na druhý pohled pak místy až komiksovou formou zpracování informací. Všechny panely jsou oboustranné; na jedné straně je vždy obecné povídání o Volské stezce, na druhé pak informace o konkrétním místě či tématu. Autorem textů je již zmíněný Ivan Bartoš, dlouhodobě se zabývající krom ochrany přírody právě i regionální historií, autorem výtvarné stránky je ilustrátor Milan Lesniak, známý mimo jiné jako tvůrce animovaného večerníčku o Pučálkovic Amině.

Trasa mezi panely není zatím nijak značená, ale s mapou v ruce není obtížné ji projít nebo i projet na kole. Od železniční zastávky Sedlnice na

- ▲ Součástí „obnovy“ Volské stezky jsou i různá krajinářská opatření; zde sázení nových vrb u vsi Libhošť. Foto Kateřina Adámková
- ▼ Jeden z historických úvozů Volské stezky s prastarým „smírčím“ křížem nedaleko Lapače. Foto Jan Moravec

železniční zastávku Šenov u Nového Jičína je to kolem všech čtyř panelů nějakých 22 kilometrů. ■

SPOLEČNOST NET4GAS

je spolehlivým a bezpečným provozovatelem přepravní soustavy pro zemní plyn v České republice a rozvíjí odpovědnou politiku ochrany životního prostředí s ohledem na současné a budoucí generace. Od toho se odvíjí nejen její odpovědné podnikání, ale také dlouhodobá strategie firemní filantropie realizovaná v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě. Je dlouholetým generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody, se kterým se podílí na zpřístupnění přírodně cenných lokalit veřejnosti, a také celostátních přírodovědných soutěží Zlatý list a Ekologická olympiáda, které pořádá Sdružení mladých ochránců přírody ČSOP. Více informací o programu a zpřístupněných lokalitách najdete na www.blizprirode.cz.

Houby nejen do košíku

Sluňákov

Centrum ekologických aktivit
města Olomouce, o.p.s.

Text: Monika Tošenovská, Monika Vraštilová / Ilustrace: Monika Tošenovská

Houby nejsou ani živočichové, ani rostliny. Jsou zvláštní říší živých organismů. A jsou opravdu zvláštní! Pojdme se na to dnes společně trochu podívat. Myslíte si, že houby celkem dobře znáte? Tak to jste docela na omylu. Většina z nich dodnes není ani vědci popsána – prý zatím jen 7%! Přesně se to tedy neví, ale odhaduje se, že je jich na světě 6krát více než druhů rostlin. Najdeme je všude – na souši, ve vodě, na zemi, pod zemí, ve výšce stromů, ale často také ukryté uvnitř jiných živých organismů...

Houby totiž nejsou jen ty „hříbky“ v lese. Jsou to i různé mikroskopické plísně a kvasinky. A i u těch „hříbků“ v lese vlastně vidíme jen nepatrnou část celé houby – plodnici, která se vytváří jen za příznivých podmínek. Většina houby je schovaná pod zemí v podobě husté sítě vláken (tzv. hyf, podhoubí). Tahle vlákna často neumí existovat sama o sobě, ale potřebují ke svému životu vysávat organické látky (hlavně cukry) od stromů, jimž omotávají kořeny. Na oplátku jim pomáhají udržovat vláhu a dodávat živiny z půdy a nedávno bylo dokázáno, že jim také slouží jako „internetová síť“ pro jejich komunikaci!

Většina hub je ale mikroskopických a pro nás lidi mohou být užitečné i škodlivé. Pomáhají nám např. při kvašení (při výrobě piva, mléčných výrobků, kvašené zeleniny...), kynutí těsta, gurmánských úpravách potravin (plísňové sýry a uzeniny), trávení potravy v našem vlastním trávicím traktu, léčení (např. Penicilin)... Naopak neplechy nám provádí znehodnocováním potravin, napadáním námi pěstovaných rostlin (plísně a hniloby), trápením našich mazlíčků (např. plísňe rybek v akváriu) i poškozováním našeho zdraví (způsobují lupy a další kožní problémy, mykózy nehtů, plísňová onemocnění dýchacích cest, kandidózu – infekci celého organismu). Velkým aktuálním problémem způsobeným houbami v přírodě je napadání stromů

vedoucí k jejich úhynu, kterému lidé bohužel neumí nijak zamezit (ani strom léčit, ani zamezit šíření) – např. vymírání jasanů a jírovců. Ne každý také ví, že i kůrovcová kalamita je z části způsobena i houbou, se kterou žijí kůrovcoví brouci v symbióze. Houbaři si jistě při tomto výčtu vzpomenou i na různé plísně, které ničí plodnice jedlých hub přímo v lese a často tak kazí houbařovu radost z nálezu.

A co ty houby makroskopické? Víte, že nám také mohou být užitečné i jinak než některé na talíři? Houby lidé různých národů a v různých dobách využívali hojně a dnes nás často až překvapí, k čemu všemu: muchomůrky k výrobě směsi pro hubení hmyzu a šamani k navození stavu opojení a halucinacím, troudnatec kopytovitý k rozdělování ohně a k výrobě tamponů a obvazů k zastavování krvácení, dužninu některých hub k výrobě ručního papíru či klobouků a kabelek, „čajovou houbu“ Asiáté k přípravě čaje...!

Pojdme se tedy společně vypravit objevit kouzlo našich lesních hub. Vyzbrojte se na to vhodným oblečením, houbařským nožem, dvěma košíky a rukavicemi. Do jednoho košíku sbírejte kloboukaté lesní poklady, které dobře znáte a rádi si na nich pochutnáte. Poznat jedlé druhy vám mohou pomoci různé atlasy, ale nejlepší je spoléhat se na radu někoho zkušeného. Často totiž můžete